

POLICY BRIEF 04/2026

Miten maaseudun elinvoimaa vahvistetaan tulevaisuudessa?

KINNUNEN, P., ALASALMI, J., BUSK, H., FORSMAN-HUGG, S., GRÅSTEN, E.,
KUJALA, P., NORKIO, A., JA PIIKKI, V. / SYYSKUU 2026

Maaseudun talouden näkymät ovat haastavat. Väestö vähenee ja ikääntyy erityisesti harvaan asutulla maaseudulla ja ydinmaaseudulla, mikä heikentää huoltosuhdetta. Maaseudun yritykset ovat keskimäärin pieniä, toimivat pääomavaltaisilla aloilla, ja niiden jatkuvuutta varjostaa yrittäjien kohoava keski-ikä. Maaseudulla ollaan yhä enemmän riippuvaisia kuntien suurimmista työnantajista ja työpaikat keskittyvät tietyille toimialoille, mikä luo haavoittuvuuksia mm. suhdannevaihteluille.

Näiden haasteiden ratkominen on tärkeää, sillä maaseudulla on yhä keskeinen rooli esimerkiksi työllistämiselle sekä huoltovarmuudelle. Maaseudun yritykset kattavat noin viidenneksen Suomen työpaikoista ja merkittävä osa huoltovarmuuskriittisten toimialojen toimipaikoista sijaitsee maaseudulla.

Elinvoiman vahvistaminen maaseutualueilla tulisi keskittyä ennen kaikkea yritysten jatkuvuuden ja kasvun kehittämiseen, investointiedellytysten parantamiseen ja osaavan työvoiman saatavuuteen. Elinvoiman vahvistamisessa tulisi kuitenkin huomioida eri maaseutualueiden lähtökohdat ja vahvuudet.

Pellervon taloustutkimus
Eerikinkatu 28 A 00180 HELSINKI,
Sähköposti ptt@ptt.fi

Maaseutu kytkeytyy vahvasti koko Suomen hyvinvointiin

Uudistuva ja monipuolinen maaseutu on ollut tavoitteena niin Suomen CAP-suunnitelmassa kuin nykyisessä hallitusohjelmassakin. Tavoitteiden saavuttamisen seuranta sekä tavoitteiden saavuttamiseen kytketyt politiikkatoimet vaativat kattavan ja tarkan kuvan maaseudun taloudesta.

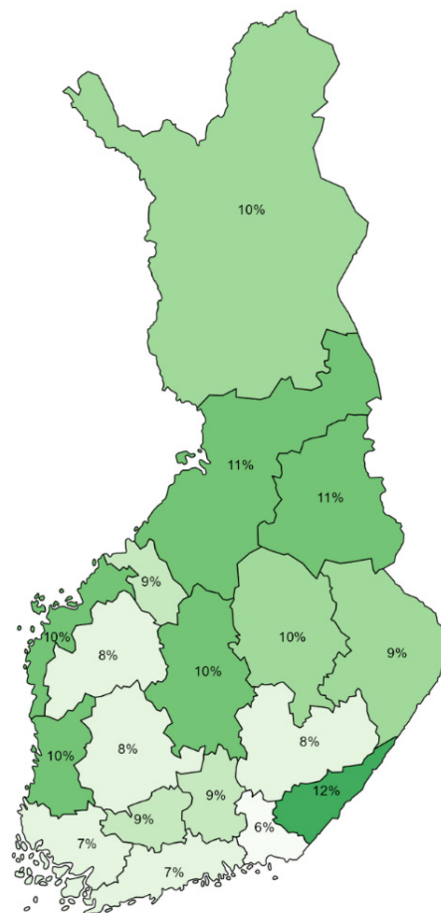
Kuntatalouden viime vuosien vahva kehitys on ollut osin korona-avustusten ja sote-uudistukseen liittyneiden poikkeusvaikutusten varassa. Vuonna 2024 kuntatalous alkoi heiketä, ja kaupungin läheisen maaseudun kunnissa jo yli puolet kuntakonserneista oli alijäämäisiä.

Maaseutukuntien riippuvuus valtionosuuksista on edelleen suurempi kuin kaupungeissa. Samalla väestön väheneminen keskittyy erityisesti harvaan asutulle ja ydinmaaseudulle, kun taas kaupungin läheisen maaseudun näkymät väestön osalta ovat paremmat. Ikääntyminen heikentää huoltosuhdetta ja vahvistaa riippuvuutta eläkkeistä ja tulonsiirroista.

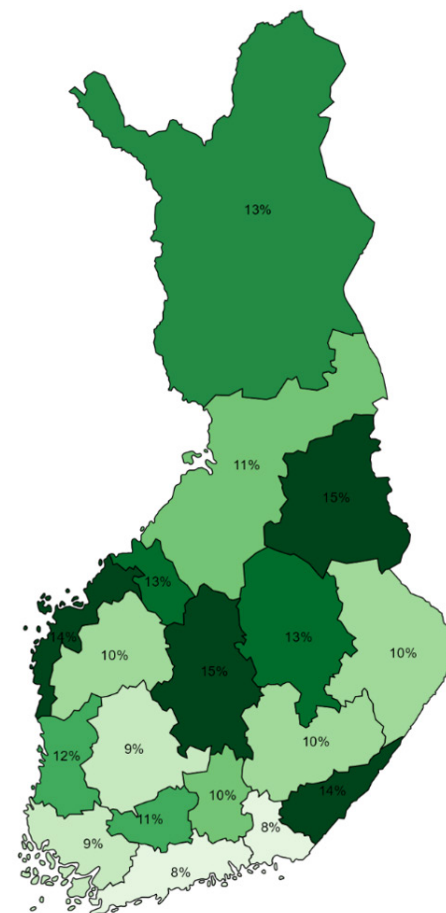
Maaseudun kehityksessä ei ole kyse kuitenkaan väistämättömästä taantumisesta. Maaseudun yritystoiminta on edelleen rakenteellisesti vakaata, ja maaseutuyritykset muodostavat noin viidenneksen Suomen työpaikoista.

Hankkeessa tehdyssä kyselyssä kunnat näkivät uusiksi elinvoiman lähteiksi erityisesti uusiutuvan energian ja vihreän siirtymän teolliset investoinnit.

Vuosi 2013

Vuosi 2023

Suurimman toimipaikan osuus kunnan työpaikoista, %

7 % 8 % 9 % 10 % 11 % 12 % 13 % 14 % 15 %

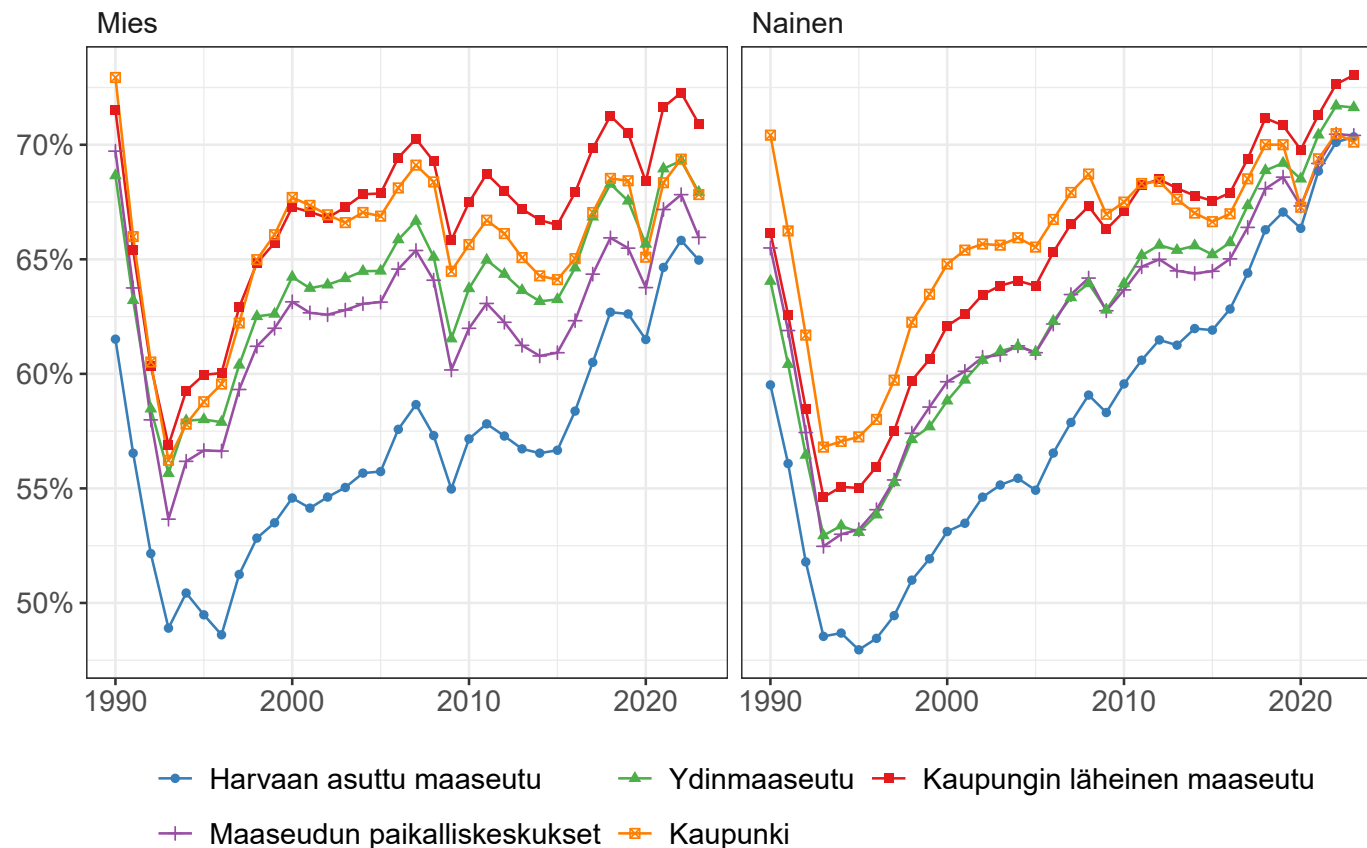
Kuvio: Suurimman toimipaikan osuus kunnan työpaikoista, keskimäärin maakunnan kunnissa, vuosina 2013 ja 2023. Lähde: PTT, Tilastokeskuksen toimipaikkarekisteri

Keskeiset tulokset

Maaseudun työmarkkinat kaventuvat, vaikka erot kaupunkeihin pienenevät

Maaseudun ja kaupunkien väliset erot työllisyydessä ja työttömyydessä ovat pienentyneet viime vuosikymmeninä. Kehitys ei kuitenkaan kerro maaseudun työmarkkinoiden vahvistumisesta. Työikäisen väestön määrä on maaseudulla vähentynyt nopeammin kuin työpaikkojen kysyntä. Samalla maaseudun elinkeinorakenne on kaventunut. Palkansaajien työpaikkoja eniten on kadonnut teollisuudesta, ja yrittäjien määrä on vähentynyt voimakkaimmin alkutuotannossa. Maaseudulla sosiaali- ja terveyspalvelut työllistävät yhä enemmän väestön ikääntymisen myötä.

Etätöön yleistymisestä huolimatta paikallinen työssäkäynti on säilyttänyt asemansa. Kaupunkien merkitys maaseudun asukkaiden tulonlähteenä on kasvanut vain vähän. Harvaan asutulla maaseudulla ja ydinmaaseudulla noin neljännes palkkatuloista tulee edelleen kaupungeista, loput syntyvät paikallisesti. Maaseudun tulorakenne nojaa kaupungeja enemmän erityisesti yrittäjätuloihin ja eläkkeisiin. Maahanmuuttajien työllisyysaste on maaseudulla korkeampi ja työttömyysaste matalampi kuin kaupungeissa. Samalla ulkomaalaistaustaisen väestön määrä on kasvanut myös maaseutumaisissa kunnissa. Vaikka maahanmuutto maaseudulla onkin kasvanut, se tuskin

Kuvio: Työllisyysaste (15–64-vuotiaat) 1990–2023. Lähde: PTT, Tilastokeskus FOLK.

ratkaisee huoltosuhteen heikkenemistä, sillä maahanmuuttajien sisäinen muuttoliike suuntautuu maahantuloa seuraavina vuosina kohti kaupungeja.

Yrityssektorin haasteena hidas uusiutuminen

Maaseudun yritystoiminta on vakaata, mutta yrityksiä perustetaan suhteellisesti vähemmän kuin kaupungeissa ja

kasvuyritysten osuus on pienempi. Yritykset ovat keskimäärin pienempiä, vanhempia ja vähemmän kansainvälisiä kuin kaupungeissa. Maaseudun yritykset ovat pääomavaltaisia ja investoivat koneisiin ja laitteisiin keskimäärin enemmän kuin kaupunkien yritykset. Tämä korostaa yritysrahoituksen merkitystä maaseudun yritystoiminnan kehitysedellytysten kannalta, sillä investoinnit ja toimiva rahoitusmarkkina ovat tärkeä tekijä aluetalouden kehittämisessä. Yritysrahoituksen saatavuuden on kuitenkin todettu heikentyneen maaseudulla, ja paikallisten pankkikonttorien lopettamisen arvioidaan voivan pahentaa tilannetta.

Erityisesti harvaan asutulla maaseudulla yrittäjien keski-ikä on noussut viimeisen 20 vuoden aikana, mikä voi heikentää yritystoiminnan uusiutumista ja jatkuvuutta maaseudulla. Merkittävä osa huoltovarmuuskriittisestä yritystoiminnasta kuitenkin sijaitsee maaseutualueilla, mikä korostaa maaseudun yritystoiminnan roolia yhteiskunnan kriisinkestävyyden kannalta.

Maaseudun yritysten toimialarakenne on monilla alueilla kapea ja riippuvuus yksittäisistä suurista työnantajista suuri. Maaseutualueilla keskimäärin jopa 10–15 prosenttia henkilöstöstä työskentelee kunnan suurimman työnantajan palveluksessa. Toisaalta joidenkin kuntien elinvoima voi olla yksittäisten yritysten varassa, mikä tekee kunnista hyvin haavoittuvaisia.

Parannetaan alueellisen päätöksenteon tietopohjaa

Maaseudun taloudellisen toiminnan alueellista tarkastelua vaikeuttavat yritys- ja toimipaikkatason aineistojen puutteet. Erityisesti monitoimipaikkaisten yritysten tietojen kirjautuminen päätoimipaikan sijainnin mukaan voi aiheuttaa harhaa kaupunkien ja maaseudun väliseen tarkasteluun. Lisäksi toimipaikkojen sijaintitiedoissa on puutteita ja maatalousyrityksiä koskevien tietojen kattavuudessa on kehittämistarpeita.

Suositukseset:

1. Maahanmuuttajien asemaa osana maaseudun työvoimaa tulisi arvioida tarkemmin sekä selvittää maahanmuuttajien maaseudulle sijoittumiseen ja sieltä pois muuttamiseen liittyviä tekijöitä. Maahanmuuttajien kotoutumis- ja työllisyyspalvelut on kytkettävä nykyistä suuremmin yritysten työvoimatarpeisiin. Maaseudun yrityksille tulee olla saatavilla sujuva palvelu, jossa yritys saa samasta palvelusta työntekijöiden välityksen, lupa- ja viranomaisneuvonnan, sekä tuen työntekijän ja hänen perheensä asettautumiseen alueelle.
2. Maaseudun yritysten toiminta on erityisen riippuvaista ulkoisesta rahoituksesta, jolloin on tärkeää, että maaseudun yritysten investointiedellytyksiä, kasvuhakuisuutta ja rahoituksen saatavuutta voidaan vahvistaa erityisesti ydinmaaseudulla ja harvaan asutulla maaseudulla. Painopisteen ei pidä olla vain uusien yritysten synnyttämisessä, vaan myös olemassa olevien yritysten kasvussa, investoinneissa ja jatkuvuudessa. Samalla kannattaa pyrkiä vähentämään riippuvuutta yksittäisistä suurtyönantajista tukemalla toimialarakenteen monipuolistumista.
3. Tuotetaan yrityksiä ja toimipaikkoja koskevia tietoja kattavammin toimipaikkatasolla, parannetaan sijaintitietojen laatua ja täydennetään historiatietoja. Lisäksi viedään Luonnonvarakeskuksessa ja Ruokavirastossa kerättäviä maatalousyrityksiä koskevia rekisteritietoja Tilastokeskukseen, jotta niitä voidaan yhdistää olemassa oleviin rekisteriaineistoihin.

Näin tutkimus tehtiin

- » Tutkimus toteutettiin yhdistämällä rekisteriaineistoihin ja julkisiin tilastoihin perustuva tilastanalyysi sekä kuntien kunta- ja elinvoimajohtajille suunnattu kysely ja asiantuntijahaastattelut.
- » Rekisteriaineistoissa yhdistettiin Tilastokeskuksen henkilö- ja yritysaineistoja Suomen ympäristökeskuksen 250 × 250 metrin kaupunki-maaseutuluokitukseen. Luokitus mahdollisti väestön ja taloudellisen toiminnan tarkastelun kaupungeissa sekä kaupungin läheisellä maaseudulla, ydinmaaseudulla ja harvaan asutulla maaseudulla. Kuntataloutta ja kuntakohtaisia ilmiöitä tarkasteltiin kuntapohjaisella luokituksella.
- » Julkisia tilastoja hyödynnettiin erityisesti väestörakenteen ja -ennusteiden sekä yritystoiminnan tarkastelussa. Kuntataloutta koskevat tiedot perustuivat Valtiokonttorin avoimiin tilinpäätöstilastoihin.
- » Asiantuntijahaastatteluilla kerättiin näkemyksiä maaseudun menestymisen edellytyksistä, elinvoiman avaintekijöistä, huoltovarmuudesta ja tulevaisuuden näkymistä. Haastatteluvina oli viisi maakuntajohtajaa, kaksi Eurooppa-toimistojen asiantuntijaa ja kolme maaseudulla toimivaa yritystä.
- » Kuntien elinvoimaa koskeva kysely lähetettiin 497 kuntajohtajille ja elinvoimajohtajille kunnassa. Kyselyyn saatiin 117 hyväksyttyä vastausta, ja vastausprosentti oli 24 %. Kyselyssä tarkasteltiin erityisesti kuntien taloudellista elinvoimaa, väestökehitystä, huoltovarmuutta ja kunnan tulevaisuuden näkymiä talouden ja väestön näkökulmasta.

Hanke lyhyesti

PTT toteuttama ”Kokonaiskuva maaseudun taloudesta ja sen merkityksestä elinvoimalle ja huoltovarmuudelle” -hanke tarkasteli maaseudun taloutta, sen rakennuspalikoita sekä niihin kytkeytyviä rakenteita, toimintoja ja toimijoita. Hankkeessa muodostettiin kokonaiskuvaa maaseudun talouden merkityksestä alueiden elinvoimalle ja tarkasteltiin kuntien elinvoiman yhteyttä kansalliseen huoltovarmuuteen.

Lähteet

Kinnunen, P., Alasalmi, J., Busk, H., Forsman-Hugg, S., Gråsten, E., Heimonen, R., Kujala, P., Norkio, A., ja Piikki, V. 2026. Kokonaiskuva maaseudun taloudesta ja sen merkityksestä elinvoimalle. PTT raportteja 311. Pellervon taloustutkimus PTT ry.
<https://www.ptt.fi/wp-content/uploads/2026/04/PTT-raportteja-311-Kokonaiskuva-maaseudun-taloudesta-ja-sen-merkityksesta-elinvoimalle.pdf>

Rahoittaja

Maa- ja metsätalousministeriö on rahoittanut hankkeen Maaseutupolitiikan neuvoston asettaman hankeryhmän esityksestä, Make-
ran valtakunnallisiin maaseudun tutkimus- ja kehittämishankkeisiin suunnatuista varoista.